

Noter

Slaveoprøret på Sankt Jan – Louise Sebro

Jeg takker lektor Karen Lauterbach for hjælp med vestafrikansk terminologi, samt Anne Walbom og familien Castenschiold for hjælp med kilder og illustrationer.

Alle citater er nænsomt tillempet nutidig dansk retskrivning. Alle digitale ressourcer er tilgængelige i juni 2023.

S. 4ø: Greene, S. E. "From Whence They Came: A Note on the Influence of West African Ethnic and Gender Relations on the Organizational Character of the 1733 St. John Slave Rebellion", i G.F. Tyson & A.R. Highfield (red.), *The Danish West Indian Slave Trade. Virgin Island Perspectives* (pp. 47–68). Antilles Press, 1994, s. 56. Om Akwamuriget og forholdene i området i samspil med de danske forter, se Per Hernæs (red.): *Vestafrika. Forterne på Guldkysten*, Gads Forlag, 2017.

S. 4ø: Man kan fremsøge mange af de europæiske slaveskibe og detaljeret information om deres forskellige rejser i online-ressourcen Slave Trade Database, www.slavevoyages.org. De nævnte rejser har id-numrene 35097, 35098 og 35099.

S. 6ø: Law, Robin: *The Slave Coast of West Africa 1550-1750. The Impact of the Atlantic Slave Trade on an African Society*. Oxford, 1991. s. 67; Lovejoy, Paul E.: *Transformations in Slavery. A History of Slavery in Africa*. Cambridge, 1983, s. 118. Generelt om det atlantiske slaveris påvirkning af forestillinger om køn i Dansk Vestindien, se Simonsen, Gunvor: *Slave Stories: Law, Representation, and Gender in the Danish West Indies*. Aarhus University Press, 2017.

S. 8ø: Beskrivelsen af selve oprøret er baseret på flere forskellige kilder og et langt forarbejde. Det er især beskrevet med udgangspunkt i følgende arkivgrupper: VGK 99, VGK 516 og VGK 517. Dertil den samtidige beskrivelse af plantageejeren Pierre Pannet, publiceret her: Pannet, Pierre J. (Arnold R. Highfield og Aimery P. Caron (red.)): *Report on the execrable conspiracy carried out by the Amina Negroes on the Danish island of St. Jan in America, 1733*. Christiansted, 1984. Guvernørens indberetning til kompagniets direktion i København findes i VGK 99, især brev af 5/1 1734. Derudover er oprørets gang med udgangspunkt i forskellige spørgsmål beskrevet i følgende værker: Westergaard, Waldemar: *The Danish West Indies under Company Rule, 1671-1754*. New York, 1917; Petersen, Jan Erik: *Slaveoprøret på Skt. Jan i 1733. En strukturel og komparativ analyse*. Speciale i historie, Aarhus Universitet, 1988; Norton, Holly Kathryn, "Estate by Estate: The Landscape of the 1733 St. Jan Slave Rebellion". *Anthropology - Dissertations*. Paper 102. Syracuse University, 2013.

S. 9m: Om Sankt Jan i 1733: se Olwig, Karen Fog: *Cultural Adaptation and Resistance on St. John: Three Centuries of Afro-Caribbean Life*. Gainesville, 1985 s. 13ff; Norton, 2013. Nærmere indblik i plantagelandskabet kan fås i Landlisterne (VGK 750) samt en liste over hvilke plantager der fik ødelagt materiel under oprøret (VGK 99).

S. 12ø: VGK 99. Vidneudsagnet er naturligvis ikke helt troværdigt til mindste detalje, som det vil blive diskuteret senere. Men det vigtige i denne sammenhæng er, at der i samspil med europæernes viden om, hvem der var død, fremtræder en fortælling om, hvem der havde stået i vejen for oprørerne i løbet af den første hektiske dag.

S. 13m: Om Sankt Thomas og elitens livsstil: Sebro, Louise: 'Kreoliseringen af eurocaribierne i Dansk Vestindien – sociale relationer og selvopfattelse' i *Fortid og Nutid*, juni 2005, s. 83-102; Olsen, 2017, s. 124f.

S. 14n: Beskrivelsen er, som i de foregående afsnit, bygget på både arkivmateriale og historisk litteratur: VGK 99, indberetning af 5. januar 1734. Petersen, 1978; Pannet, 1984 og på korrespondancen mellem Sankt Thomas og Sankt Jan, som ligger i VGK 516 og VGK517.

S. 16ø: VGK 720.

S. 18m: Om sammenhængen mellem begreberne akwamu og amina, se Sebro, Louise: "The 1733 Slave Revolt on the Island of St. John: Continuity and Change from Africa to the Americas" i *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity, Contributions to Global Historical Archeology*. Springer, vol. 37, s. 15ff. Der har i tidens løb været forskellige fortolkninger. Jeg skriver selv i den nævnte artikel op imod Greene, 1994. Om Akwamurighets fald, se Greene, 1994 og Hernæs, 2017.

S. 25ø: Link til protokollen, hvor der er en samtidig oversættelse til dansk: VGK 390 <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=20201716#508638,58773199>

S. 27n: Historikeren Tyge Krogh er den historiker, der i nyere tid har beskæftiget sig mest indgående med vold og straf i 1700-tallet Danmark. Se Krogh, Tyge: *Oplysningstiden og det magisk: Henrettelser og korporlige straffe i 1700-tallets første halvdel*. Samleren, 2000.

S. 28m: Pannet, 1984.

S. 29m: VILA 40, s. 355: 17/5 1744. Om straf og kropslighed i Vestindien, se Simonsen, Gunvor: *En fortræffelig Constitution – om konstruktionen af social orden på de Dansk Vestindiske Øer i sidste halvdel af 1700-tallet*. Speciale i historie og internationale udviklingsstudier ved Roskilde Universitetscenter, 2000, s. 47ff.

S. 30ø: Gad, 2017 s. 202; En afhandling, som bygger på, og gennemanalyserer slavebundne menneskers brug af klager og måder at navigere i retssystemet på, er Simonsen, 2017.

S. 30n: Petersen, 1988 s. 68 og Oldendorp, Christian Georg Andreas: *Historie der caribischen Inseln Sanct Thomas, Sanct Crux und Sanct Jan. Kommentiertes Edition des Originalmanuskriptes*, Dresden 2000 (Erster Teil), s. 596ff. Pannet, 1984 nævner også reglementet som en årsag til oprøret.

S. 31n: Norton, 2013, s. 73.

S. 32ø: Sebro, 2013, s. 264.

S. 32n: Retsudskrifterne findes i VGK 99 i dokumenter fra maj 1734.

S. 33n: Sensbach, Jon: *Rebecca's Revival. Creating Black Christianity in the Atlantic World*. Cambridge, 2005, s. 41; Caron, Aimery P. og Arnold R. Highfield: *The French Intervention in the St. John Slave Revolt of 1733-1734*. Occasional Paper no 7 published by The Bureau of Libraries, Museums and Archaeological Services. Department of Conservation and Cultural Affairs, 1981

S. 34ø: Petersen, 1988 s. 50f.; VILA 1,29 Vestindiske sager, Samlepakke I 1733-45.

S. 37n: VGK 15 Direktions- og generalforsamlingsprotokol. 1697-1752.

S. 37n: Man kan få detaljerede oplysninger om de fleste af de skibe, der sejlede med slavebundne mennesker fra Afrika til Amerika ved hjælp af en søgning i The Slave Trade Database, som er tilgængelig på slavevoyages.org. Den danske slavehandel er i nyere tid især beskrevet i følgende værker: Lauring, Kåre: *Slaverne dansede og holdt sig lystige: En fortælling om den danske slavehandel*. Gyldendal, 2014; og Gøbel, Erik: *Under sejl. Til Asien, Afrika og Amerika*. Gads Forlag, 2021. En sag, der har været beskrevet meget i de senere år, er forliset af to danske slaveskibe ud for Costa Ricas kyst i 1710. Hændelsen er grundigt beskrevet på dansk i Nørregaard, Georg: "Forliset ved Nicaragua 1710" i *Handels- og Søfartsmuseets Aarbog*, 7,1948, s. 69-98.

S. 38m: *Dansk Vestindien for 250 år siden*. J. L. Carstens: *En Almindelig Beskrivelse om Alle de Danske, Americanske eller West-Indiske Ey-lande*. Nielsen, Herluf (red.). København, 1981, s. 85; Oldendorp, 2000, s. 550f.; VILA40, s. 355.

S. 38n: Oldendorp, Christian Georg Andreas: *Historie der caribischen Inseln Sanct Thomas, Sanct Crux und Sanct Jan. Kommentiertes Edition des Originalmanuskriptes*, Dresden, 2002 (Zweiter Teil), s. 640, s. 1228; s. 1826.

S. 39: Oldendorp, 2000 s. 535ff., Olwig, 1985 s. 44ff.

S. 40n: Olwig, 1985 s. 24, s. 44. Olsen, 2017 s. 178-179.

S. 41n: Olsen, 2017 s. 14-47 af Gunvor Simonsen fungerer som en virkelig god introduktion til at forstå, hvordan Dansk Vestindien eksisterede som del af en større atlantisk verden. Prentiss, Craig R. (red.): *Religion and the creation of race and ethnicity, an introduction*. New York, 2003 s. 13ff. Er en god gennemgang af udviklingen i europæernes syn på afrikanere i den atlantiske verden. Teorien om racismen som konsekvens af slaveriet blev først fremført i Williams, Eric: *Capitalism and Slavery*. New York, 1961. Dissonanserne i det tidlige samfund på Skt. Thomas er spændende beskrevet i Heinsen, Johan: *Mutiny in the Danish Atlantic World: Sailors, Convicts and a Dissonant Empire*. Bloomsbury, 2017, især s. 21ff. Om fremkomsten af forestillinger om race, og afroamerikaneres reaktion på den bevægelse, se fx Gomez, Michael A.: *Exchanging our Country Marks. The transformation of African Identities in the Colonial and Antebellum South*. University of North Carolina Press, 1998, s. 3 ff. Se ligeledes Berlin, Ira: *Generations of Captivity. A History of African-American Slaves*. Cambridge, 2003.

S. 43n: Neville A.T. Hall har med kildeeksempler vist, hvordan raceargumentationen blev skærpet i løbet af slutningen af 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet ved at beskrivelser af afrikaneres dumhed og uformåenhed blev mere og mere tydelige. Hall, Neville A.T.: *Slave*

Society in the Danish West Indies: St. Thomas, St. John & St. Croix. Mona, 1992 s. 34ff. Se desuden Olsen, 2017 s. 205.

S. 43n: Version på dansk: GTK 390 <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=20201716#508638,58773199>. Den originale hollandske tekst findes her: DVR 3.81.32 <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?bsid=287210#287210,56663819>

s. 44n: *Dansk Vestindien for 250 År siden...*, 1981 s. 76ff.

S. 47m: Hall, 1992 s. 158-159; GTK 390 <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=20201716#508638,58773199>; Haagensen, Reimert: *Beskrivelse over Eilandet St. Croix i America*, 1757. Opstilling: NKS 767 kvart, s. 154ff. <http://www5.kb.dk/manus/vmanus/2011/dec/ha/object93281/da/#kbOSD-0=page:1>

s. 48: Hall, 1992 s. 47ff. Og s. 67ff.; Olsen, 2017 s. 205ff.; Pedersen, Mikkel Venborg (red.) *Danmark. En kolonimagt*. Gads Forlag, 2017, s. 120ff.

S. 50n: Pannet, 1984. Introduktion skrevet af A. Highfield, s. 7.

s. 51m: Sebro, 2013 s. 264.

s. 53ø: Om etniske identiteter se Sebro, Louise: *Mellem Afrikaner og kreol. Etnisk identitet og social navigation i Dansk Vestindien 1730-1770*. Lunds Universitet, 2010.

S. 53n: Om etnisk sammensætning: Sebro, 2010, s. 89ff.; *Dansk Vestindien for 250 År siden...*, 1981 s.80ff.: se endvidere skibsrejser i slavevoyages.org, hvor det fremgår, at der i år 1739 kom et skib med 20 mennesker fra Madagaskar – hvilket afspejlede sig direkte i den navnløse forfatters skrivelse. Han nævner specifikt deres noget anderledes udseende.

S. 54m: Oldendorp, 2000 s. 597. For en diskussion af loangoernes rolle som modspillere i oprøret, se Sebro, 2013, s. 270f.

S. 55n: VGK 516, bind 1, s. 12. VGK 99, Gardelin til VGK 5/1 1734. Samhandelen med Akwamu kan følges i Ole Justesen publikation af kilderne fra dansk tilstedeværelse på Guldkysten: Justesen, Ole (ed.): *Danish Sources for the History of Ghana 1657–1754, vol. 1: 1657–c. 1735*. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, 2005. Se tillige Hernæs, 1917 s. 72ff.

s. 56m: Sebro, 2010 s. 105ff. Om Abraham Sebro, 2010 s. 61. Om afrikanske indflydelser på sproget se: Sprauve, G.; V.O. Cooper og K. Villesvik: 'From Oldendorp to Koelle: Towards an Analysis of Virgin Islands Historical African Linguistic Data' Paper presented at SCL Conference, U.W.I., Jamaica, 1984; Yai, Olabiyi: 'Texts of Enslavement: Fon and Yoruba Vocabularies from Eighteenth- and Nineteenth-century Brazil' i Lovejoy, Paul E. (red.): *Identity in the Shadow of Slavery*. London, 2000. En artikel, som kun var i tryk, mens denne bog blev skrevet, men som vil være relevant for sprogforståelsen er: Bøgh, Kristoffer Friis: "African ethnolinguistic diversity in the colonial Caribbean: The case of the 18th-century Danish West Indies" i A Bartens & P Slomanson (red), *New Circum-Caribbean*

Creole and Language Contact Research. Language Science Press, Studies in Caribbean Languages, 2023.

s. 57m: Sebro, 2010 s. 197ff.; Pálsson, Gísli; Abel, Sarah Alison; Tyson, George F.: "From Enslavement to Emancipation: Naming Practices in the Danish West Indies" i *Comparative Studies in Society and History*. 2019; Vol. 61, No. 2. s. 1-34.

s. 58ø: Sebro, 2010 s. 161ff.

s. 58n: VILA 1.1.29, første læg. Om maronnage eller maronløben, se også Hall, 1994 s. 124ff.

s. 60ø: Samtidig beskrivelser af ophold i bjergene, se Oldendorp, 2002 s. 972 og s. 1093.

s. 60n: Hall, 1992 s. 87ff.; Oldendorp, 2002 har mange beretninger om, hvordan man kunne navigere ind og ud af maron-tilstanden. Se fx s. 469, s. 606 og s. 898; GTK 390.

s. 61ø: The Royal Danish American Gazette, 11. Juli 1770:

https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/avis/record/doms_avisers_page%3Auuid%3A339d7c55-3f1d-40e9-8b0b-9f62edc992bb. Om "country marks" se Oldendorp 2000, s. 613f.; Oldendorp skriver, at det kun var mennesker født i Afrika, der havde disse markører.

S. 61n: Olsen, 2017 s. 196.

S. 62ø: Olsen, 2017 s. 73.

S. 64ø: Law, 1991 s. 109; Smallwood, Stephanie E.: *Saltwater Slavery. A Middle Passage from Africa to American Diaspora*. Cambridge og London, 2007, s. 114ff.; Thornton, John K.: "Religious and Ceremonial Life in the Kongo and Mbundu Areas. 1500-1700" i Heywood, Linda M.: *Central Africans and cultural transformations in the American diaspora*. Cambridge, 2002, s. 79; Sweet, James H.: *Recreating Africa. Culture, Kinship and Religion in the African-Portuguese World. 1441-1770*. Chapel Hill, 2003, s. 104.

S. 64n: Sebro, 2010 s. 169ff. udfolder temaet. Citatet om at komme hjem: Oldendorp, 2002, s. 1301. Om at flyve hjem, se Gomez, 1998 s. 83.

s. 67n: VGK 99: 23 July and 9 May, 1734; VGK 517: 8 May, 1734.

s. 69ø: Oldendorp, 2002 s. 1417, s. 1508, s. 1697f.

s. 70ø: Om loyalitet som strategi, se Sebro, Louise: "Freedom, autonomy, and independence; African Caribbean performances of the exceptional in St. Thomas, the Danish West Indies in the middle of the 18th century", in Weiss, Holger (red.): *Ports of Globalisation, Places of Creolisation. Nordic Possessions in the Atlantic World during the Era of the Slave Trade*. Brill. (Series: *Studies in Global Slavery*, vol. 1) 2015, s. 218-244.

S. 71ø: Rebeccas liv er beskrevet i Sensbach, 2005.

S. 71n: Sebro, 2016.

s. 72ø: VGK 516, s. 56.

s. 73m: VGK 517, Longueville til Gardelin 14/5 1734.

S. 73n: Sensbach, 2005, s. 37ff.; Sebro, 2015; Oldendorp, 2002 har utallige historier om frigivne og årsager hertil. Se endvidere *Dansk Vestindien for 250 år siden....*, 1981.

S. 75ø: Bilby, Kenneth: "Picturing the maroons in the Morant Bay Rebellion: complicating the imagery of commemoration." *The Princeton University Library Chronicle* 72, no. 2 (2011): 574–83; Brown, Vincent: *Tacky's Revolt. The Story of an Atlantic Slave War*. Harvard University Press, 2020

S. 75n: Gad, 2017 s. 223.

S. 76ø: De bedste befolkningstal findes hos Hall, 1992 s. 5.

S. 76n: Ben Vinson III: "Free Colored Voices: Issues of Representation and Racial Identity in the Colonial Mexican Militia" I *Journal of Negro History*, 80:4 (1995), s. 172 og Sebro, 2016 s. 225.

s. 78m: Om Mingo Gesu, se Sebro, 2016 s. 226ff.; Om kreol som identitet, se Sebro, 2010 s. 89ff. Kreol-begrebet blev for alvor taget op af historikeren Edward Kamau Brathwaite i hans *The Development of Creole Society in Jamaica, 1770-1820*. Oxford, 1971. Siden er begrebet som analytisk kategori blevet diskuteret. Se bl.a. artiklerne i Shepherd, Verene A. og Glen L. Richards (red.): *Questioning Creole. Creolisation Discourses in Caribbean Culture*. Kingston, 2002.

s. 79ø: Sebro, 2005, s. 92ff. Nielsen, Per: "Den vestindiske forbindelse" i Søndergaard, Sidsel Maria (red): *Øregaard: Tiden, kunsten og den vestindiske forbindelse*. Øregaard Museum, 2010, er en virkelig grundig gennemgang af en rig plantageejerfamilies liv i krydsfeltet mellem Danmark og Vestindien.

s. 80ø: Gøbel, Erik: "Det danske Slavehandelsforbud. Studier og kilder til forhistorien, forordningen og følgerne" i *University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences*, vol. 366, 2008; Olsen, 2017 s. 205f.

s. 80m: Morrissey, Marietta: *Slave Women in the New World. Gender Stratification in the Caribbean*. University Press of Kansas, 2021, s. 148ff.; Hall, 2017 s. 141ff.;

s. 80n: I fremstillingen af hændelsesforløbet og årsagssammenhænge i beskrivelsen af den haitianske revolution har jeg i høj grad støttet mig til hjemmesiden <https://thehaitianrevolution.com/> og <https://www.britannica.com/topic/Haitian-Revolution>; endvidere vil jeg anbefale følgende læsning, hvis man er interesseret i revolutionen: Grüner, Eduardo: *The Haitian Revolution. Capitalism, Slavery and Counter-Modernity*. Polity, 2020 (original 2017). Det klassiske værk er: James, C.L.R.: *The Black Jacobins. Touissant L'Ouverture and the San Domingo Revolution*. Secker and Warburg, Ltd., 1938.

s. 83ø: Om de store revolutioners tid og Dansk Vestindien, se Petersen, Christian Dam: "The Question of Rights in a Colour-Conscious Empire: The Danish West Indies and the Global Age of Revolutions (1800-1850), i Weiss, Holger (red.): *Ports of Globalisation, Places of Creolisation. Nordic Possessions in the Atlantic World during the Era of the Slave Trade*. Brill. (Series: *Studies in Global Slavery*, vol. 1) 2015, s. 154-190. De danske aviser fra tiden er søgbare i: <https://www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/avis>.

S. 84m: Petersen, 2016, s. 165ff.; Hall, 1992 s. 157ff., Olsen, 2017 s. 219ff.

S. 87ø: Holsoe, Svend E.: "The 1848 St. Croix Slave Rebellion: the day of the rebellion" I Highfield, A. and George F. Tyson: *Negotiating enslavement: perspectives on slavery in the Danish West Indies the 1848 St. Croix Slave Rebellion: the day of the rebellion*, Antilles Press, 2009.; Petersen, 2016, s. 171; Olsen, 2017, s. 274ff.; Hall, 1992, s. 208ff.

s. 89m: Oprøret i 1878 er det, der har fået mest opmærksomhed de senere år, især inden for kunstverdenen og kulturvidenskaberne. Dette reflekteret i opstillingen af skulpturen "I am Queen Mary" af Lavaughn Belle og Jeanette Ehlers på havnen i København. Men også i historikerkredse har oprøret fået opmærksomhed. Se fx Aagaard, Samantha: "*en af de værste Hovemænd: Lederskab under oprøret Fireburn i Dansk Vestindien, 1878*". Speciale, Københavns Universitet, 2018.

S. 89m: Gøbel, Erik. "Besejlingen af Sankt Thomas Havn 1816-1917". *M/S Museet for Søfarts årbog 59*, 2017, s. 7–36.

S. 95ø: The St. Thomas Source, 28. november 2014:

<https://stthomassource.com/content/2014/11/28/st-john-remembers-1733-revolution/>

S. 96ø: The St. Thomas Source, 28. november 2022:

<https://stthomassource.com/content/2022/11/28/fortsberg-2022-whats-new-with-the-akwamu/>

s. 96m: Eksempler på Breffus prominente plads på internettet er: Norton, Holly: "Breffu. A slave, a rebel, a fighter, and a woman almost invisible to history, I *The Guardian* (online), 20. marts, 2018: <https://www.theguardian.com/science/2018/mar/20/breffu-a-slave-a-rebel-a-fighter-and-a-woman-almost-invisible-to-history>, og Black Past: <https://www.blackpast.org/global-african-history/people-global-african-history/breffu-1734/>